

ทิศทาง อนาคต ประเทศไทย หลังโควิด

บรรณวิธ
๑๒ ประการ
ประเวช วะสี

ทิศทาง อนาคต ประเทศไทย หลังโควิด

มรรควิธี
๑๒ ประการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี
ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด

มรรควิธี ๑๒ ประการ

โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ๒,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ประเวศ วะสี.

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด : มรรควิธี 12 ประการ.

พิมพ์ครั้งที่ 2.--กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2564.

72 หน้า.

1. การบริหารการพัฒนา. 2. โควิด-19 (โรค) I. ชื่อเรื่อง.

352.37

ISBN 978-616-8178-11-9

ประสานงาน/พิสูจน์อักษร
ศิลปกรรม

แก้ว วิฑูรย์เอียร, นิธมล ลิ้มปิชาติพงษ์
อดิศร จินดาอนันต์ยศ, สุทธิพิทย์ รักพีช

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

๑๑๖๘ ซอยพหลโยธิน ๒๒ ถนนพหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๑๑ ๕๘๕๕ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๑๒๒

www.thainhf.org

ออกแบบ/ดำเนินงาน

บริษัท สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน จำกัด

๓๖/๖ ซอยประดิพัทธ์ ๑๐ ถนนประดิพัทธ์ แขวงพญาไท

เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๗๘ ๕๕๓๓ โทรสาร ๐ ๒๒๗๑ ๑๘๐๖

www.thaihealthbook.com

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย

แนะนำหรือวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ได้ที่

www.thaibookrecommend.com

ประเทศไทยและโลก

วิกฤตอยู่แล้วก่อนโควิดมา

แต่ก็ปรับเปลี่ยนไม่ได้

วิกฤตคือโอกาส

วิกฤตโควิด

ส่งผลสะท้อนถวนหน้า

ทั่วโลกในทุกมิติ

รวมทั้งฝ่ายที่ได้เปรียบด้วย

เป็นการกระตุกจิตสำนึกมนุษย

จำนวนมากที่สุด

ให้ตื่นรู้ขึ้นมาพร้อมๆ กัน

อาจใช้คำว่า “Covid-Co-Awakening”

หรือ **“โควิด-จิตตื่นรู้ร่วมกัน”** ก็ได้

สาร

๖

บุพพท

โอกาสดีที่สุดในประวัติศาสตร์

๙

มรรควิธีที่ ๑

จัดเวทีทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด
กันอย่างหลากหลายมากๆ

๑๑

มรรควิธีที่ ๒

การเปลี่ยนใหญ่ที่สุดคือ
การเปลี่ยนทิวทัศน์หรือการเห็น

๑๕

มรรควิธีที่ ๓

วิถีคิดใหม่ - วิถีคิดทางสายกลาง

๑๙

มรรควิธีที่ ๔

พลังพลเมืองที่ตื่นรู้และกัมมันตะ

๒๓

มรรควิธีที่ ๕

เปลี่ยนโครงสร้างของประเทศ
จากโครงสร้างอำนาจเป็นโครงสร้างทางปัญญา

บัญ

มรรควิธีที่ ๖

สร้างพระเจดีย์จากฐาน

๓๑

มรรควิธีที่ ๗

ระบบเศรษฐกิจใหม่

๓๙

มรรควิธีที่ ๘

ระบบการศึกษาใหม่

๕๑

มรรควิธีที่ ๙

ระบบการเมืองใหม่

๕๓

มรรควิธีที่ ๑๐

พลังทางศาสนา

๕๗

มรรควิธีที่ ๑๑

ระบบข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่ทำให้รู้ความจริงทั่วถึง

๖๑

มรรควิธีที่ ๑๒

สุขภาพคือทั้งหมด

๖๕

พจนะท้ายบท

๖๘

โอกาสดีที่สุดใน

เราพูดกันมานานแล้วว่า “วิกฤตคือโอกาส”

คราวนี้จะได้เห็นจริง ประเทศไทยและโลกวิกฤตอยู่แล้ว ก่อนโควิดมา แต่ก็ปรับเปลี่ยนไม่ได้ เพราะในวิกฤตนั้นมีฝ่ายที่ได้เปรียบและเสียเปรียบ แต่ฝ่ายที่ได้เปรียบมีกำลังมากกว่าที่จะดำรงความไม่ถูกต้องไปเรื่อยๆ

วิกฤตโควิดส่งผลสะท้อนถวนหน้าทั่วโลกในทุกมิติ รวมทั้งฝ่ายที่ได้เปรียบด้วย เป็นการกระตุกจิตสำนึกมนุษยจำนวนมากที่สุดให้ตื่นรู้ขึ้นมาพร้อมๆ กัน อาจใช้คำว่า “Covid-Co-Awakening” หรือ “โควิด-จิตตื่นรู้ร่วมกัน” ก็ได้

การที่คนจำนวนมากตื่นรู้ขึ้นพร้อมๆ กัน เป็นโอกาสที่สังคมจะมีการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

ฉะนั้น คนไทยต้องร่วมกันใช้โอกาสนี้ปรับเปลี่ยนประเทศไทยให้ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้ ไม่ควรจะทำอะไรเล็กน้อยๆ จีบๆ จ้อยๆ อันจะเป็นการเสียโอกาสและแก้วิกฤตไม่ได้จริง ต้องมีความฝันใหญ่ประเทศไทย (Big Dream Thai-

ประวัติศาสตร์

land) จินตนาการใหญ่ คิดใหญ่ และมีมรรควิธีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

อย่ารังเกียจจินตนาการ ความฝันยิ่งใหญ่ยิ่งมีพลังมาก อย่าเอาความรู้เป็นตัวตั้ง เพราะมีข้อจำกัดว่าอย่างนั้นก็ทำไม่ได้ อย่างนี้ก็ทำไม่ได้ แต่จินตนาการไม่มีข้อจำกัดสามารถไปได้สุดๆ

เจ้าชายสิทธัตถะมีจินตนาการว่า มนุษย์พ้นทุกข์ได้ อันเป็นจินตนาการที่ใหญ่มาก แต่ไม่ทรงมีความรู้ ดังที่ไปทรงลองผิดลองถูกอยู่ถึง ๖ ปี

จินตนาการใหญ่ทำให้เกิดฉันทะและวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะหาความรู้มาทำให้สำเร็จ

ฉะนั้น คนไทยทั้งหมดควรมีความฝันใหญ่ (Big Dream Thailand) ถึงประเทศไทยที่ดีที่สุด เกิดฉันทะวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะแสวงหามรรควิธีให้สำเร็จตามความฝัน

ต่อไปนี้ขอเสนอ **มรรควิธี ๑๒ ประการ บนเส้นทางสู่ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด**

จัดเวที

ทิศทางอนาคต

ประเทศไทย หลังโควิด

กันอย่างหลากหลายมาก ๆ

เพื่อสร้างจินตนาการ และวิถีทาง

วงการต่างๆ ควรจัดเวทีทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิดกัน
อย่างหลากหลาย ให้มากๆ เต็มประเทศ เพื่อระดมจินตนาการ วิชิตคิด วิธ
ิการ ที่จะทำให้สำเร็จ

เมื่อทำให้มากจะเกิดจินตนาการร่วมของประเทศไทยที่ดีที่สุด และ
ปัญญาร่วมของวิธีการที่จะทำให้สำเร็จ

จินตนาการร่วมและปัญญาร่วมของคนทั้งชาติจะเป็นพลังขับเคลื่อน
ประเทศไทยไปสู่สิ่งที่ดีที่สุด

ภาพประเทศไทยที่ดีที่สุดในจินตนาการของแต่ละคนจะไม่ค่อย
ต่างกันมาก แต่ภาษาที่ใช้บรรยายอาจมีความหลากหลาย เช่น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
มีความถูกต้องเป็นธรรมและงดงาม

หรือเป็นประเทศที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

หรืออะไรอื่นๆ อีกก็ได้ แต่โดยสาระต้องมีความเป็นธรรม

คำว่า เป็นธรรม หมายถึง ถูกต้องหรือตรงต่อความจริงของ
ธรรมชาติ

ความถูกต้อง หมายถึง ถูกต้องในทุกมิติ ทั้งความเห็นถูก ความคิด
ถูก สัมพันธภาพถูก เศรษฐกิจถูก การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมถูก การเมืองการ
ปกครองถูก เป็นต้น

รวมว่า แผ่นดินต้องมีธรรมหรือความถูกต้อง ดังพระปฐมบรม-
ราชโองการของพระเจ้าอยู่หัว ร.๙ ที่ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

แล้วก็จะระดมความคิดลงในรายละเอียดต่อไปว่า ความถูกต้องเป็น
ธรรมที่สมบูรณ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง และวิธีการที่จะเกิด

ทำการเผยแพร่ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิดที่ได้จากการ
ระดมความคิดออกไปอย่างกว้างขวาง จนเป็นกระแสของประเทศไทย

การเปลี่ยน ใหญ่ที่สุด คือการ เปลี่ยนทิจิ หรือ การเห็น

ทิจิ แปลว่า เห็น หรือรับรู้ (perception) เพราะเห็นทำให้รู้ การเห็นว่าอะไรเป็นอะไรทำให้**คิด**ไปตามนั้น และ**ทำ**ไปตามนั้น การเห็นจึงกำหนดการคิดและการทำ

ถ้าเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง เรียกว่า **สัมมาทิจิ** ทำให้คิดถูก ทำถูก

ถ้าเห็นผิดไปจากความจริง เรียกว่า **มิจฉาทิจิ** ทำให้คิดผิด ทำผิด

ปัญหาของโลกอยู่ที่ตรงนี้

ชาวยุโรปถึงจะค้นพบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้มีอำนาจอันมหัศจรรย์ และนำไปสู่ความเจริญต่างๆ อย่างเหลือเชื่อ แต่ก็มี การเห็นผิด หรือมิจฉาทิจิเป็นเจ้าเรือน อันนำไปสู่โลกที่เสื่อมดุดอย่างรุนแรงและวิกฤต

ที่ว่าเห็นผิดนี้คือ **เห็นแบบแยกส่วน** หรือเห็นแยกเป็นส่วนๆ

ในขณะที่ความจริงตามธรรมชาตินั้น สรรพสิ่งเชื่อมโยงไปสู่ความเป็น **องค์รวม** (wholeness) เดียวกัน

เหมือนร่างกายของเราที่ประกอบด้วยเซลล์และอวัยวะอย่างมากมายหลากหลาย แต่ทั้งหมดเชื่อมโยงเป็นองค์รวมเดียวกัน คือ **ชีวิต**

ความเป็นองค์รวม คือ ชีวิต เกิดคุณสมบัติใหม่อันมหัศจรรย์เหนือวัตถุ คือเซลล์และอวัยวะที่เป็นส่วนย่อย และเมื่อเซลล์ทุกเซลล์มีสำนึกแห่งองค์รวม องค์รวมก็เกิดบูรณาภาพและดุลยภาพ มีความเป็นปกติสุขและยั่งยืน

เซลล์มะเร็งเป็นตัวอย่างของการสูญเสียสำนึกแห่งองค์รวม มันทำตัวแบบแยกส่วนเป็นเอกเทศ ไม่คำนึงถึงองค์รวม องค์รวมก็เสียสมดุล ไม่ปกติสุข คือ ป่วยและไม่ยั่งยืน

โลกก็เหมือนกัน ทั้งหมดเชื่อมโยงเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวกัน แต่มนุษย์เพราะการรู้เห็นจำกัดหรือความไม่รู้ เห็นแบบแยกส่วน คิดแบบแยกส่วน และทำแบบแยกส่วน จึงนำไปสู่การเสียสมดุลของโลกอย่างรุนแรงและสภาวะโลกวิกฤต

วิทยาศาสตร์เป็นความรู้ ไม่ใช่ปัญญาหรือการเห็นถูก

โลกจะไม่มีวันหายวิกฤต ไม่ว่าจะพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่าใดๆ トラบใดที่มนุษย์ยังไม่มีทิวทัศน์ถูกต้องเกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติ

การเข้าถึงธรรม (ชาติ) หรือความจริงตามธรรมชาติอาจเรียกว่า การตื่นรู้ (awakening)

คือตื่นขึ้นมารู้ความจริง หรือการเกิด**จิตสำนึกใหม่** (new consciousness) ซึ่งเป็นจิตสำนึกใหญ่หรือจิตใหญ่ เพราะธรรมชาติใหญ่โตไม่มีที่สิ้นสุด หลุดออกจากสภาพจิตเล็กที่ติดอยู่ในความคับแคบของส่วนเสี้ยวต่างๆ

จิตที่ติดอยู่ในที่แคบก็เหมือนคนติดคุก ที่ไม่มีอิสรภาพ ไม่มีศักยภาพ และมีทุกขภาวะ แต่เมื่อหลุดไปสู่ความจริงตามธรรมชาติ ซึ่งใหญ่โตไม่มีที่สิ้นสุด **จึงเกิดอิสรภาพและความสุขอันลึกลับ ประสบความงามอันล้นเหลือทุกแห่งหน และเกิดไมตรีจิตอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง**

การเห็นที่ถูกต้อง การเข้าถึงองค์รวมของธรรมชาติ หรือการตื่นรู้ หรือการเกิดจิตสำนึก ก่อให้เกิดความสุขในเบื้องต้น และก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลในที่สุด

เพราะฉะนั้น การปรับเปลี่ยนวิถี หรือการตื่นรู้ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งพลังที่สุดที่จะนำไปสู่ยุคใหม่ของมนุษยชาติ

ขอให้ช่วยกันทำความเข้าใจว่า การตื่นรู้เกิดขึ้นด้วยวิธีใดบ้าง และช่วยกันส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากๆ ไม่เป็นการยากอะไรถ้ารู้ เพราะมีแรงจูงใจสูงมาก อันได้แก่ ความสุขอันลึกลับ ความงาม และไมตรีจิตอันไพศาลที่เกิดขึ้น

นี่ก็ตรงกับที่เรียกว่าเข้าถึงสิ่งสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม ทั้ง ๓ อยู่ด้วยกัน

ความจริง คือ สิ่งสูงสุด มนุษย์มีศักยภาพในการเข้าถึงสิ่งสูงสุด

“ความจริงมีชัยเหนือทุกสิ่ง”

สตยเมว ชยเต

(จารึกเสาพระเจ้าอโศกที่ปาติสิปตนมฤคทายวัน*)

* ศรีศากยอโศกะ พระประวัติดิจอมจักรพรรดิอโศกมหาราช

“

โลกจะไม่มีวันหาย **วิกฤต**
ไม่ว่าจะพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีเท่าใดๆ
ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่มี **ทิจิ** ที่ถูกต้อง
เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติ

”

วิธีคิด ใหม่

วิธีคิด

ทางสายกลาง

วิธีคิดเก่าเกิดจากการเห็นผิด คือเห็นแบบแยกส่วน ไม่เห็นทั้งหมด หรือเห็นองค์รวม

เมื่อเห็นแบบแยกส่วนก็นำไปสู่วิธีคิดแบบแยกส่วน คือ คิดแบบตายตัว จึงแบ่งเป็นข้างเป็นขั้ว ที่ขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ (antagonistic) ที่จะต้องต่อสู้หรือทำลาย

ที่จริงมนุษย์ทั่วไปก็คิดอย่างนี้ แต่ชาวยุโรปจะคิดแบบตายตัว แบ่งข้างเป็นขั้วรุนแรงมากกว่า

ในประวัติศาสตร์ของยุโรปเต็มไปด้วยสงคราม ความเชื่อที่ต่างกันก็นำไปสู่การทำหั่น เช่นฆ่า สงคราม ได้ง่าย ๆ เช่น สงคราม ๓๐ ปี ระหว่างคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ ที่ฆ่าคนในบางประเทศตายไปถึง ๑ ใน ๓

ในขณะที่ในอินเดียครั้งพุทธกาลมีลัทธิความเชื่อใหญ่ๆ อยู่ ๖ - ๗ สำนัก ก็อยู่เคียงข้างหรือปะปนกัน ไม่จับอาวุธเข่นฆ่ากันเหมือนในยุโรป

เมื่อเกิดลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นมาต่อต้านลัทธิทุนนิยม ก็เกิดการต่อสู้ทำหั่นกันขนานใหญ่ เกิดทั้งสงครามร้อนและสงครามเย็นจนโลกทั้งใบเกือบถูกทำลาย สงครามโลก ๒ ครั้ง ก็เกิดขึ้นในยุโรป

เนื่องจากยุโรปมีอำนาจมาก ก็ส่งต่อวิถีคิดแบบแบ่งข้างแบ่งขั้วออกไปทั่วโลก ใช้ในกิจการทั้งหลาย การพัฒนาต่างๆ ในโลกจึงทำแบบแยกส่วน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา

อย่างขยะที่เกิดขึ้นจากการอุตสาหกรรม ก็เพราะทำแบบแยกส่วน ในธรรมชาติไม่มีของเสียหรือขยะ เพราะมีการส่งต่อทำประโยชน์ต่อกันไป เนื่องจากสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยง การเนาเปื้อยของสัตว์หรือคนก็เป็นปุ๋ยให้พืชต่อไป เป็นต้น

การว่างงานก็เกิดขึ้นเพราะการแยกส่วน ในธรรมชาติไม่มีการว่างงาน เกษตรกรรมสมัยใหม่ก็ทำแบบแยกส่วน ซึ่งทำลายธรรมชาติและทำลายเกษตรกร แต่เกษตรธรรมชาตินั้นทุกอย่างสัมพันธ์กันเกิดความสมดุล

การศึกษาก็ทำแบบแยกส่วน ไปเอาวิชาเป็นตัวตั้ง แยกออกจากความจริงของชีวิต ซึ่งสัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม ชุมชน การทำงาน วัฒนธรรม สุนทรียธรรม การดูแลรักษาสุขภาพ และการพัฒนาจิตใจ

การเมืองก็ทำแบบแยกส่วน แบบเป็นข้างเป็นขั้ว ที่บัดนี้มี**การแบ่งขั้วแบบสุดๆ** (political polarization) จนการบริหารบ้านเมืองติดขัด

เมื่อคนในประเทศต่างๆ ไปศึกษาในประเทศตะวันตก ซึ่งถือว่าศิวิไลซ์ ก็ไปรับวิถีคิดแบบแยกส่วนของเขามาโดยอัตโนมัติ แล้วก็เอามาภูมิ

อกภูมิใจหรือทะนงกันว่า มีความคิดเฉียบแหลม โดยไม่รู้ตัวว่าอยู่บนวิถีคิดแบบแยกส่วน อันนี้มีต้นตอมาจากการเห็นผิด มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเสียสมดุลในบ้านเมืองของตน

วิถีคิดแบบทางสายกลาง คือวิถีคิดตามความจริงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นกระแสของความเห็นเหตุเป็นผลล้วนๆ ไม่มีอารมณ์หรืออคติเข้าไปเจือปน เป็นกระแสของความเห็นเหตุปัจจัยที่เรียกว่า **อิทัปปัจจยตา**

อิทัปปัจจยตาเป็นทางสายปัญญาที่ไม่แบ่งเป็นข้างเป็นชั่ว เนื่องจากเป็นกระแสของเหตุปัจจัย หรือกระแสของความเห็นเหตุเป็นผลอย่างต่อเนื่อง จึงไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดสิ้นสุด จึงไม่มีสภาวะสุดโต่ง (extremes) ทั้ง ๒ ข้าง

อันเป็นที่มาของการเรียกว่า **ทางสายกลาง** และความที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยต่อเนื่องกันไป จึงไม่มีส่วนใดแยกตัวเป็นเอกเทศโดยไม่สัมพันธ์กับส่วนอื่น จึงไม่มีการแยกส่วน

อะไรที่เป็นชั่ว จะถูกชั่วตรงข้ามจับ ไม่สามารถหลุดลงไปได้ไกล ในขณะที่อะไรที่เป็นกลางจะหลุดลงไปได้ไกลแสนไกล เพราะฉะนั้นเพราะมนุษย์คิดแบบแยกส่วน แบ่งเป็นข้างเป็นชั่ว จึงเข้าปะทะต่อสู้ทำลายซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาก้าวข้ามไปได้

การต่อสู้ระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา ก็เป็นเรื่องน่าสลดสังเวชที่เกิดจากการเห็นแบบแยกส่วน

ถ้าเห็นองค์รวม เช่น คนทั้งคนก็ต้องมีทั้งแขนซ้ายและแขนขวา ถ้าเครื่องบินทั้งลำก็ต้องมีทั้งปีกซ้ายและปีกขวาวจึงจะบินได้ เพราะฉะนั้นถ้าเห็นองค์รวมหนึ่งเดียวกัน ก็ไม่มีเรื่องซ้ายขวาจะต้องมาต่อสู้กัน ที่คิดเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเวลานี้ก็เพราะเห็นผิดไม่เห็นองค์รวม คิดแบบแยกส่วน ทำแบบแยกส่วน

ผู้ที่มีอารมณ์ชอบหรือชัง ก็จะนำไปสู่การคิดแบบแยกส่วน ขาด การเห็นความจริง ถึงฉลาดเก่งกาจเพียงใด ก็จะนำไปสู่ความผิดพลาดเสมอ เพราะมีจิตวิญญูจะนำไปสู่กุศลนั้นไม่มี

วิถีคิดแบบทางสายกลางนั้นถูกนำมาเผยแพร่โดยพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ไม่ได้เป็นผู้สร้าง แต่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติในพระสูตร อิทป- ปัจจยตาสมุปบาท มีพระบาลีอันไพเราะความว่า

“พระตถาคตทั้งหลาย จะบังเกิดขึ้นก็ตาม หรือจะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม ธรรมชาติย่อมตั้งอยู่แล้วนั้นเทียว”

ธรรมชาติ คือ **ความจริงตามธรรมชาติ** อันได้แก่ กระแสของเหตุ- ปัจจัย ความเป็นกระแสของเหตุปัจจัย เรียกว่า อิทปปัจจยตา

ใครๆ ก็ค้นพบความจริงตามธรรมชาตินี้ได้ โดยจะรู้จักหรือไม่รู้จัก พระพุทธเจ้าก็ตาม

ทางสายกลางจึงมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างยิ่ง แต่เหนือกว่า เพราะต้องปราศจากอคติจริงๆ จึงจะเข้าถึงทางสายปัญญานี้ได้

ในประเทศไทยก็มีปัญญาชนชาวพุทธอยู่มาก ทั้งที่เป็นสงฆ์โดย เฉพาะในมหาวิทยาลัยสงฆ์ หรือเป็นฆราวาสก็มี ควรจะนำวิถีคิดแบบทาง สายกลางมาใช้ในกิจการและการพัฒนาทั้งหลาย รวมทั้งการเมือง

วิถีคิดแบบทางสายกลางหรือสายปัญญา จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ ทำให้ประเทศไทยทะลุอุปสรรคติดขัดใหญ่หลวง ไปสร้างสังคมที่มีความ ถูกต้องเป็นธรรมและงดงามได้

พลัง

พลเมืองที่ตื่นรู้

และกัมมันตะ

โดยทั่วไปราษฎรที่ตกอยู่ใต้การปกครองด้วยอำนาจ ไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีศักยภาพ มีฐานะเป็นทาสบ้าง เป็นไพร่บ้าง ถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานโดย มุลนายหรือหลวง หรือถูกเกณฑ์ไปทำสงคราม

มีมายาคติต่างๆ ในสังคมไทยที่ทำให้คนทั้งหลายเป็นประจูดติอยู่ในคุกที่มองไม่เห็น (The invisible prison) ด้อยศักดิ์ศรี ด้อยศักยภาพ ไม่มีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง

ในสภาพอย่างนี้ แม้มีประชาธิปไตยที่เป็นเพียงกลไกหรือรูปแบบ ประชาธิปไตยนั้น ก็ไม่อำนวยผลให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี

ในความเป็นจริง (มายาคติ คือความไม่จริง) คนทุกคนมีคุณค่า ศักดิ์ศรีและศักยภาพของความเป็นมนุษย์อยู่ในตัว

หากเกิดสำนึกกระสี้กระเญ่ในคุณค่าและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของตนเองจะหลุดออกจากคุกแห่งมายาคติที่กักขังเขาไว้ เป็นอิสระ มีความสุขอย่างลึกซึ้ง และตระหนักถึงศักยภาพตัวเองที่จะทำอะไรดี ๆ

เกิดเป็น**พลเมืองที่ตื่นรู้**ที่สามารถรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อกิจสาธารณะต่างๆ พลังพลเมืองที่ตื่นรู้และรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในกิจสาธารณะอย่างหลากหลายเต็มประเทศ จะทำให้ . . .

โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนจากสังคมทางตั้ง

(Vertical society)

หรือสังคมที่สัมพันธ์กันด้วยอำนาจ

เป็นสังคมทางราบ

(Horizontal Society)

หรือสังคมที่สัมพันธ์กันด้วยความเสมอภาคและภราดรภาพ

เป็นประชาสังคม (Civil society)

ในสังคมทางตั้ง เศรษฐกิจจะไม่ดี การเมืองจะไม่ดี และศีลธรรมไม่ดี แม้มีการเคร่งศาสนาศีลธรรมก็ไม่ดี อย่างเช่นเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ พุทธศาสนาก็เป็นของดี แต่ศีลธรรมไม่ดี เพราะเป็นสังคมทางตั้ง

ในสังคมทางตั้ง ความถูกต้องเป็นธรรมเกิดขึ้นไม่ได้ ฉะนั้นต้องทำความเข้าใจและส่งเสริมทุกวิถีทางให้เกิดพลังพลเมืองที่ตื่นรู้และกัมมันตะ ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี หรือเกิดสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม

ควรอ่านการวิจัยของ Robert Putnam จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในหนังสือของเขาชื่อ “Making Democracy Work : Civic Traditions in Modern Italy”

ในประเทศอิตาลีตอนเหนือกับตอนใต้ไม่เหมือนกัน ทั้งๆ ที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับเดียว

ทางตอนเหนือแควมิลานและโตรินโศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี

ทางตอนใต้ เช่น ซิซิลีและซาร์ดิเนีย นั้นตรงข้าม คำว่ามาเฟียก็มาจากภาคใต้ของอิตาลี ที่บางเมืองก็เคร่งศาสนาคาทอลิกแต่ศีลธรรมก็ไม่ดี

ฉะนั้น รัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยทางการเมืองอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้เกิดสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม

แต่ต้องการสังคมทางราบที่มีพลเมืองที่ตื่นรู้และกัมมันตะมากๆ บ้านเมืองจึงจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มีความถูกต้องเป็นธรรม

“

หากเกิดสำนึกอะไรก็รู้
ในคุณค่าและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ของตนเอง
จะหลุดออกจากคุก
แห่งมายาคติที่กักขังเขาไว้

”

เปลี่ยน

โครงสร้างของประเทศ

จากโครงสร้าง

อำนาจ

เป็นโครงสร้างทางปัญญา

อุปสรรคสำคัญที่สุดที่ทำให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง หรือเกิดสังคมที่ถูกต้องเป็นธรรม คือ **โครงสร้างอำนาจ**

อย่างน้อยตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา สังคมไทยมีวัฒนธรรมเชิงอำนาจ คือ คิดเชิงอำนาจ มีสัมพันธภาพเชิงอำนาจ และมีระบบการบริหาร บ้านเมืองเป็นโครงสร้างอำนาจ

โครงสร้างอำนาจทำให้เกิดความบีบคั้น หรือความขัดแย้ง หรือ ทุกขภาวะ มีการเรียนรู้น้อย และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางลบนานาประการ

ยิ่งสังคมปัจจุบันเป็นสังคมซับซ้อนและมีปัญหายากสุดๆ การใช้ อำนาจยังไม่ได้ผล

ในสภาพเช่นนี้ไม่มีรัฐบาลใดๆ จะแก้ปัญหาได้ บ้านเมืองจึงสะสมปัญหามากขึ้นเรื่อยๆ จนวิกฤตก่อนโควิดมาแล้ว

การเปลี่ยนโครงสร้างของประเทศจากโครงสร้างอำนาจ เป็นโครงสร้างทางปัญญา จึงจำเป็นต่อการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่อนาคตใหม่ที่มีความถูกต้องเป็นธรรม

ปัญหาโครงสร้างอำนาจเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดและยากที่สุด เพราะระบบอำนาจนั้นเบ็ดเสร็จและมีพลังรอบด้าน เช่น

อำนาจบังคับใช้กฎหมาย

อำนาจติดอาวุธ

อำนาจกำหนดการใช้ทรัพยากร

อำนาจทางการสื่อสาร

อำนาจในการทำสงคราม

อำนาจทางวัฒนธรรม

อำนาจที่รุนแรงเบ็ดเสร็จขนาดนี้ ถึงมีความไม่ถูกต้องได้มาก แต่เป็นอำนาจอันมหิมาในการทำลายการต่อต้าน

ในประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีผู้พยายามต่อต้านและทำลายอำนาจรัฐเสมอมา ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์บ้าง ชุมนุมประท้วงบ้าง รวมตัวลุกฮือ (uprising) เป็นกบฏ พยายามลอบฆ่า เปลี่ยนราชวงศ์ เกือบทั้งหมดไม่ประสบความสำเร็จแต่ถูกปราบปรามลง หรือเพียงเปลี่ยนตัวหรือกลุ่มผู้ใช้อำนาจ แต่ไม่ได้เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ

แม้ปลายราชวงศ์ชิง (ประเทศจีน) ซึ่งเกือบจะเป็นรัฐล้มเหลวแล้ว

ยังสามารถปราบกบฏครั้งใหญ่ที่สุดที่เรียกว่า กบฏไผ่ผิง มีคนตายถึง ๒๐ ล้านคน ทั้งนี้เพราะอำนาจรัฐเป็นระบบ ไม่ได้มีแต่ตัวทรราช

บนถนนประวัติศาสตร์เร่ร่อนด้วยกระดุกของนักอุดมคติที่ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม เช่น เซ เกวารา ขวัญใจนักปฏิวัติ หรือ จิตร ภูมิศักดิ์ เทียนผู้ส่องธรรมที่ตายในราวป่า นายปรีดี พนมยงค์ ก็เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีอุดมคติอันแรงกล้า อายุแค่ ๓๐ ปีเศษ เมื่อคิดเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสามัญชนที่ฉลาดและสามารถที่สุดคนหนึ่ง ที่ขึ้นไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และนายกรัฐมนตรี แต่อำนาจของคณะราษฎรอยู่ได้แค่ ๑๕ ปี ก็ถูกโครงสร้างอำนาจเก่าซึ่งมีพลังมากกว่าเอาคืนไป ดังนั้น

ฉะนั้น คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ต้องคิดและศึกษาให้ดี ๆ

การคิดต่อสู้ หรือทำลายอำนาจรัฐ หรือเพียงเปลี่ยนผู้ถืออำนาจรัฐ ยากและอันตราย

การเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ เป็นโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งกล่าวถึงในมรรควิธีนี้ เป็นคนละอย่างกัน ถ้าเข้าใจทำได้ง่ายกว่า สันติ ให้ผลลึกและถาวร

การจะสร้างโครงสร้างทางปัญญาต้องทำความเข้าใจโครงสร้างและการทำหน้าที่ของสมอง

สมองมนุษย์ประกอบด้วยเซลล์สมอง (neurone) ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านตัว

แต่ละตัวเชื่อมโยงกับตัวอื่นๆ อีกหลายหมื่นตัว เกิดเป็นเครือข่ายเซลล์สมอง (neuronal networks) ซึ่งเป็นโครงสร้างที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้

เซลล์สมองทำหน้าที่ต่างจากเซลล์อื่นๆ ของร่างกาย คือ ทำหน้าที่ proceed ข้อมูล

เซลล์สมองทำหน้าที่**รับรู้ข้อมูล** จากทั้งภายในทุกส่วนของร่างกาย และจากภายนอกที่ผ่านเข้ามาทางตาหูจมูกลิ้นกาย ทำให้รู้ความจริงหรือสถานการณ์ความเป็นจริง

จากการรู้ความจริงทำให้สมอง**ประสานงานให้วัยวะต่างๆ** ทำงานประสานกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งเวลาหลับและตื่น เช่น เมื่อใดหัวใจจะต้องเต้นเร็วหรือช้าอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับสถานการณ์ช่วงขณะนั้นๆ

สมองที่มีสมรรถนะทางปัญญาสูงยังสามารถตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ให้เป็นการรู้ความจริงที่ลึกซึ้งรอบด้านมากขึ้น เพื่อประกอบการ**ตัดสินใจ**

การประเมินความเป็นจริงแล้วทำการตัดสินใจถูกต้องเป็นปัญญาสูงสุด เพราะการตัดสินใจผิดพลาดนำไปสู่ผลเสียร้ายแรงหรือถึงสิ้นชีวิต

สัตว์หรือคน ถ้าสมองอ่อนแอหรือปัญญาอ่อน ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ดีหรืออยู่รอดได้

องค์กรใดๆ หรือประเทศ ถ้ามีปัญญาอ่อน ก็จะประสบปัญหาต่างๆ จนวิกฤต วิกฤตแล้ววิกฤตอีก

ประเทศไทยเต็มไปด้วยโครงสร้างอำนาจ แต่มองแทบไม่เห็น โครงสร้างทางสมองที่ทำหน้าที่ทางปัญญา

จึงไม่แปลกที่วิกฤตแล้ววิกฤตอีก และออกจากวิกฤตไม่ได้

โครงสร้างสมองของสังคม ควรประกอบด้วยกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ **ประดุกกลุ่มเซลล์สมอง** คือ **รับรู้ข้อมูล** แล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ให้

เป็นความรู้เพื่อการใช้งาน (working knowledge) จนเป็นการประสานงานของส่วนต่างๆ หรือประกอบการตัดสินใจก็ตาม

อาจเรียกว่า “**เรียนรู้ สร้างความรู้ ใช้ความรู้ จัดการความรู้**” เพื่อความเป็นไปอย่างถูกต้องของระบบ หรือขององค์กร หรือของประเทศ

ควรมีกุ่มเซลล์สมองเพื่อสังคมอย่างหลากหลายจำนวนมาก ทำหน้าที่ทางปัญญาในทุกจุดของการพัฒนา และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

เป็น**เครือข่ายกลุ่มเซลล์สมองเพื่อสังคม** คล้ายเครือข่ายเซลล์สมอง (neuronal networks) อันเป็นโครงสร้างทางสมองของมนุษย์

เมื่อเป็นอย่างนั้นประเทศก็จะมีโครงสร้างทางสมองเต็มประเทศ เข้ามาแทนที่โครงสร้างอำนาจ

ลองนึกเปรียบเทียบประเทศที่มีแต่โครงสร้างอำนาจ ที่ไม่มีโครงสร้างสมอง กับประเทศที่มีโครงสร้างสมอง

ประเทศที่มีแต่โครงสร้างอำนาจ เน้นการใช้อำนาจสั่งการและควบคุม ใช้กำลังคนจำนวนมากควบคุมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

โดยไม่ “**เรียนรู้ สร้างความรู้ ใช้ความรู้ และจัดการความรู้**” ก็เรียกว่าโดยขาดปัญญา แล้วจะเกิดความถูกต้องและองงามได้อย่างไร

ปัญญาทำให้เกิดความองงาม

อำนาจลดทอนปัญญาและความองงาม

คนไทยในทุกภาคส่วน ควรทำความเข้าใจแล้วก่อตัวกันเป็นกลุ่มเซลล์สมอง เพื่อทำหน้าที่ทางปัญญาในทุกจุดของการพัฒนา

ตั้งแต่การปฏิบัติขนาดเล็กขึ้นมาถึงระดับนโยบาย ที่เรียกว่า การ

พัฒนานโยบาย คือ บางกลุ่มเซลล์สมองที่มีความสามารถสูงทำหน้าที่เป็นกลุ่มเซลล์สมองพัฒนานโยบายสาธารณะ ประเทศก็จะเต็มไปด้วยปัญญาในทุกจุดและระดับ

การทำหน้าที่ทางปัญญาเป็นเรื่องรื่นรมย์และมีความสุข เพราะปัญญทำให้เกิดความแจ่มแจ้ง

ความแจ่มแจ้งทำให้เกิดความสุข ตรงข้ามกับสัมพันธภาพเชิงอำนาจซึ่งก่อให้เกิดความบีบคั้น ทุกขภาวะ ความขัดแย้ง และความรุนแรง

ฉะนั้นจึงกล่าวแต่ต้นว่า การสร้างโครงสร้างทางปัญญา ถ้าเข้าใจเป็นเรื่องไม่ยาก สันติ ให้ผลลึก และถาวร และเนื่องจากไม่ได้ทำผิดกฎหมาย จึงไม่มีใครมาปราบปราม ตรงข้ามคนที่ใช้อำนาจกลับได้รับประโยชน์จากกลุ่มงานทางปัญญา เขาจะขึ้นชอบที่ทำงานของเขาได้ผล หันมาสนับสนุน และเกิดพฤติกรรมใหม่ในการใช้ความรู้

เห็นได้จากวิกฤตโควิด ฝ่ายมีอำนาจทางการเมืองไม่มีความรู้ ทำอะไรไม่ถูก ซึ่งอันตรายมาก

แต่เมื่อมีกลุ่มเซลล์สมองทางแพทย์ ซึ่งใช้ข้อมูลความรู้เข้ามาช่วย ฝ่ายมีอำนาจก็ได้ประโยชน์และเห็นคุณค่าของกลุ่มเซลล์สมอง

ฉะนั้นขอให้ช่วยกันทำความเข้าใจ และปฏิบัติให้มากในการก่อตัวเป็นกลุ่มเซลล์สมองเพื่อสังคม ทำหน้าที่สร้างปัญญาในทุกจุดของการพัฒนา

ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง จากโครงสร้างอำนาจเป็นโครงสร้างทางปัญญา มีสมรรถนะทางปัญญาสูงที่จะพัฒนาบ้านเมืองไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรม โดยสันติ เป็นสันติวิธีพบโดยแท้

ควรสังเกตว่า กลุ่มเซลล์สมองที่ทำหน้าที่ “เรียนรู้ สร้างความรู้ ใช้ความรู้ จัดการความรู้ ให้เกิดประโยชน์ตามความมุ่งหมาย” นั้น ทำการจัดการ (management)

เนื่องจากการจัดการมีการใช้ความรู้ สร้างความรู้ ณ ทุกองค์ประกอบของระบบ* จึงมีอำนาจให้เกิดความสำเร็จมาก

จนมีคำกล่าวว่า “การจัดการทำให้สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เป็นไปได้” (Management makes the impossible possible)

การจัดการจึงเป็นปัญหาอีกชนิดหนึ่งที่อาจเรียกว่า “อิทธิปัญญา” หรือปัญญาที่ทำให้เกิดความสำเร็จ (อิทธิ = สำเร็จ)

แต่ภูมิปัญญาในการจัดการเกือบจะขาดไปจากสังคมไทยโดยสิ้นเชิง เพราะระบบการศึกษาที่เน้นการท่องวิชาเป็นวิชาๆ

การท่องวิชาไม่ทำให้จัดการประเทศเป็น เมื่อประเทศเต็มไปด้วยคนจัดการไม่เป็น สิ่งที่ควรเป็นไปได้กลับเป็นไปไม่ได้ (makes the possible impossible)

ระบบการศึกษาซึ่งควรเป็นสมองของประเทศกลับไม่เป็น เพราะไม่เข้าใจโครงสร้างและการทำงานที่ของสมอง การท่องวิชาหรือแม้แต่การวิจัยแบบแยกส่วนจากการปฏิบัติและการตัดสินใจก็ไม่ใช้สมอง

ควรทบทวนการทำงานที่ของสมองที่กล่าวข้างต้น ซึ่งโดยสรุป

- รับรู้ความจริงทั้งภายในและภายนอกตัว
- ใช้การรู้ความจริงประสานการปฏิบัติของส่วนต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง

* “การจัดการ คือ การใช้ความรู้สร้างความรู้” Peter Drucker פרמאדארย์תאגללללל

- วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เป็นความรู้เพื่อการใช้งาน (working knowledge) หรือความรู้ที่ตรงต่อการใช้งาน ทั้งในการปฏิบัติ และการตัดสินใจ
- ประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อมาปรับตัวให้ฉลาดขึ้น เรียนรู้ได้ดีขึ้น สร้างความรู้ได้ดีขึ้น นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติและการตัดสินใจดีขึ้น ทำให้ชีวิต หรือการทำงาน หรือการพัฒนาประเทศดีขึ้นเรื่อยๆ

นี่คือผลของการมีระบบสมอง

การทอ่งวิชาไม่สามารถเป็นสมองได้ ประเทศจึงเหมือนไม่มีสมอง มีแต่โครงสร้างอำนาจ แล้วก็ดีนรณ ทุรณทุราย จิกตักันเหมือนไก่อยูในข่ง ตกอยูในทุกขภาวะเพราะอวิชา

อาจารย์มหาวิทยาลัยเกือบทั้งหมดก็ขาดวิธีคิดเชิงระบบและการจัดการ ทำให้มหาวิทยาลัยไม่สามารถเป็นหั่วรจกัรทางปัญญาพาชาตอก จากวิกฤตได้

ฉะนั้น เนื่องจากการก่อตัวเป็นกลุ่มเซลล์สมองเพื่อสังคมและ เครือข่ายให้เต็มประเทศ เป็นการสร้างโครงสร้างทางสมองและสมรรถนะ ในการจัดการให้ประเทศ

ระบบการศึกษาและทุกภาคส่วนของสังคม ควรร่วมสร้างกลุ่มและ เครือข่ายเซลล์สมองเพื่อประเทศ

อนึ่งต้องเข้าใจว่า การบริหารหรือ administration ที่ระบบใช้กับการจัดการ (management) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

การบริหารนั้นบริหารกฎระเบียบ

การจัดการนั้นบริหารความรู้และปัญญาไปสู่ความสำเร็จ

สร้าง พระเจดีย์ จากฐาน

เส้นทางวิกฤตของการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาอีกอย่างหนึ่งคือ แนวทางการพัฒนาประจวบพยายาม “สร้างพระเจดีย์จากยอด” คือทำอะไรๆ ก็จะทำแต่ข้างบน เช่น พัฒนาเศรษฐกิจข้างบนให้มันเติบโตมากๆ แล้วมันจะได้ “กระเด็นลงข้างล่าง” (Trickle down)

การศึกษาก็จะทำแต่ข้างบน มุ่งให้คนจบปริญญาหลายๆ

การเมืองก็จะเอาแต่ประชาธิปไตยระดับชาติ โดยทั้งหมดทั้งฐานหรือทำลายฐานให้อ่อนแอ

เมื่อไม่มีฐานรองรับโครงสร้างข้างบนก็พังลงๆ

พระเจดีย์สร้างจากยอดไม่ได้ ต้องสร้างจากฐาน

โครงสร้างทุกชนิด ฐานต้องกว้างและแข็งแรง จึงจะรองรับทั้งหมด
ให้มั่นคง

ฐานของประเทศ คือ ชุมชนท้องถิ่นอันกว้างใหญ่ไพศาล

สังคมข้างบนกับสังคมข้างล่างไม่เหมือนกัน

สังคมข้างล่างเป็น**ภาคที่เป็นจริง** (real sector) ในขณะที่สังคม
ข้างบนเป็นภาคที่มี**มายาคติ**อยู่มาก

สังคมข้างล่าง คือชุมชนท้องถิ่น คือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่
สัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติแวดล้อม ที่ต้องพยายามรักษาสมดุล ทั้งระหว่าง
คนกับคน และระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม

ในวิถีชีวิตร่วมกัน ซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรมชุมชนนี้ มีองค์ประกอบ
ทั้งหมดของการที่ทำให้การอยู่ร่วมกันมีความสมดุล เพราะความสมดุลคือ
ปกติสุขและความยั่งยืน

องค์ประกอบของสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” นั้น จึงมีตั้งแต่ความ
เชื่อร่วมกัน คุณค่าร่วมกัน การทำมาหากินหรือการผลิต ภาษา ขนบ-
ธรรมเนียม จารีตประเพณี การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างเป็นธรรม การดูแลรักษาสุขภาพ การพัฒนาจิตใจ การใกล้เคียงความ
ขัดแย้งด้วยสันติวิธี เป็นต้น

คำว่า “วัฒนธรรม” ไม่ได้หมายถึง ศิลปวัตถุหรือการร้องรำทำ
เพลงเท่านั้น แต่หมายถึงวิถีชีวิตร่วมกันอันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ
ดังกล่าว

ชุมชนหรือวัฒนธรรมชุมชนจึงเป็นระบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล
ฉะนั้น จึงเป็นที่อยู่ของศีลธรรมและมีความยั่งยืน ดังที่อยู่มาได้ถึง ๑๐,๐๐๐
ปี นั่นคือภาคที่เป็นจริง (real sector)

ขณะที่สังคมข้างบนก่อตัวขึ้นจากผู้ปกครองคนข้างล่าง

เริ่มต้นผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองก็ยิ่งเหมือนๆ กัน คือยังทำการผลิตเหมือนๆ กัน

แต่นานวันเข้าก็ห่างกันออกไป โดยชนชั้นปกครองไม่ได้ทำการผลิตอาศัยผลผลิตจากคนข้างล่าง แต่กลับมีมากกว่า เพราะมีอำนาจเรียกเอาแรงงานและผลผลิตจากคนข้างล่าง

นี่คือมายาคติอย่างหนึ่ง คือ **ผู้ไม่ได้ผลิตกลับมีมากกว่าผู้ผลิต**

สังคมข้างบนมีวิวัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ด้วยอำนาจ กฎหมาย รูปแบบ เงิน มายาคติ และความฉ้อฉลต่างๆ

การค้าขายที่เชื่อมโยงทั่วโลก เทคโนโลยีระบบการเงิน ที่เงินสามารถเคลื่อนไหวยรอบโลกด้วยความเร็วของแสง ทำให้สังคมข้างบนกลายเป็นระบบซับซ้อน (complexity system) ที่มีชีวิตของมันเองและมีคุณสมบัติใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เช่น ความโกลาหลพลิกผันจะเกิดขึ้นได้ง่าย รวดเร็ว และรุนแรง

จากเหตุการณ์หรือการกระทำเล็กๆ ในจุดใดจุดหนึ่งในโลก แต่ผลกระทบมันเดินไปบนการต่อเชื่อมและขยายตัวใหญ่โตขึ้น

ที่เขาเรียกว่า**ปรากฏการณ์ผีเสื้อกระพือปีก (Butterfly effect)** ทำให้คนส่วนใหญ่ได้รับผลจากกรรมที่ตนไม่ได้ก่อ และไม่เข้าใจว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร

บริษัทการค้าข้ามชาติขนาดใหญ่ผุดบังเกิดขึ้นเหมือนสัตว์สปีชีส์ (species) ใหม่ ที่โลกไม่เคยมีมาก่อนแต่มีอำนาจมาก อำนาจหลายอย่างก็เหนือรัฐ

คล้ายกฎแรงดึงดูดแห่งมวลทางฟิสิกส์ อะไรที่มีมวลมากย่อมมีแรงโน้มถ่วงดึงดูดวัตถุและพลังงานเข้ามาหาตัวได้มาก

อำนาจรัฐและอำนาจเงินเป็นอำนาจอันมหิมา ย่อมดึงดูดทรัพยากรต่างๆ เข้าหาตัว ทำให้ขาดความเป็นธรรม

อำนาจของบริษัทการค้าเป็นที่รู้จักกันมานาน เช่น บริษัท East Asiatic ใช้กำลังเข้ายึดอินเดียและอินโดนีเซีย การแย่งชิงทางการค้านำไปสู่สงคราม

เงินที่เคลื่อนไหวในโลกกว่า ๔๔ เพอร์เซ็นต์ ไม่มีเศรษฐกิจจริงรองรับ กลไกทางการเงินที่ซับซ้อนดึงให้คนจำนวนมากเข้าไปทำงานเกี่ยวกับกลไกทางการเงินโดยไม่ได้สร้างสรรค์ แต่เป็นการหาช่องทางเอาชนะหรือเอาเปรียบกัน และโดยที่รายได้จากทุนสูงกว่ารายได้จากการทำงาน

เมื่อการพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจดำเนินไปๆ **ความเหลื่อมล้ำ**ระหว่างคนมีมากกับคนไม่มีก็ยิ่งขยายกว้างขึ้นเรื่อยๆ จนกว้างอย่างสุดๆ

ในสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า ปรากฏการณ์ ๔๔ : ๑ (Joseph Stiglitz : The Price of Inequality) ที่ว่าการพัฒนาเป็นประโยชน์ต่อคน ๑ เพอร์เซ็นต์เท่านั้น คนอีก ๔๔ เพอร์เซ็นต์ก็ไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

ความเหลื่อมล้ำหรือการขาดความเป็นธรรมที่มากเกินไป ก็เช่นเดียวกับการเสียสมดุลทั้งหลาย ที่นำไปสู่ความไม่ปกติ ความปั่นป่วนวุ่นวาย และรุนแรงในทุกมิติ

โดยสรุป **เศรษฐกิจข้างบนเป็นเศรษฐกิจมายาคติ** ที่มีการเอาเปรียบฉ้อฉลมาก นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและการขาดความเป็นธรรม ความขัดแย้ง และความรุนแรง

ในขณะที่เศรษฐกิจข้างล่างเป็นเศรษฐกิจจริง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม สังคมข้างล่างจึงเป็นที่อยู่ของศีลธรรม

สังคมข้างบนประสบความสำเร็จล้มเหลวในการพัฒนาศีลธรรม ถึงแม้มีการสอนวิชาศีลธรรม ศีลธรรมก็ไม่เกิด เพราะศีลธรรมไม่ใช่วิชา แต่เป็นระบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ระหว่างคนกับคนและคนกับสิ่งแวดล้อม ดังที่เห็นได้ในระบบชุมชนที่อาจเรียกว่า **ศีลธรรมชุมชน**

ฉะนั้น เมื่อประเทศไทยพัฒนาแบบ “สร้างพระเจดีย์จากยอด” โดยทอดทิ้งหรือทำลายฐานให้อ่อนแอ จึงเป็นทิศทางที่ผิดพลาด อันนำมาสู่สถานการณ์ประเทศไทยปัจจุบัน

ซึ่งมีผู้กล่าวว่ามีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นที่ ๑ หรือที่ ๓ ในโลก ตามมาด้วยความไม่ปกติ ปั่นป่วน วุ่นวาย รุนแรง นานาประการ อย่างแก้ไขไม่ได้ ไม่มีรัฐบาลใดจะแก้ได้ นอกจาก**ประเทศไทยจะหันมาสร้างพระเจดีย์จากฐาน**

แต่**ชนชั้นนำทั้งหมด รวมทั้งคนเก่งคนดีด้วย ไม่เข้าใจสังคมข้างล่างหรือความจริงประเทศไทย** เพราะระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาความเป็นจริงของประเทศเป็นฐาน

เขาจึงรู้จักการพัฒนาเฉพาะระบบข้างบน ซึ่งซับซ้อนเป็นมายาคติ และขาดความเป็นธรรม แก้ปัญหาของประเทศไม่ได้

ถึงบางท่านจะตั้งใจแก้ปัญหาฐานราก ก็ไม่เข้าใจระบบบูรณาการของสังคมข้างล่าง ยังเอาวิธีการทางเศรษฐกิจแบบแยกส่วนของข้างบนลงไปได้ ซึ่งไม่ได้ผล

ดังจะเห็นได้ว่าถึงรัฐบาลจะอัดฉีดงบประมาณมหาศาลเพื่อ
ฐานราก ก็ผ่านกลไกที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำซึ่งดูกลับทรัพยากรที่
ตั้งใจให้คนข้างล่างกลับมาสู่ข้างบน

ฉะนั้น ในการสร้างพระเจดีย์จากฐาน จึงต้องมีการสร้าง **“ความ
เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”** ตามพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว ร.๙ ซึ่ง
ทรงชี้แนะการสร้างพระเจดีย์จากฐานด้วยวิธีนานา

แม้แต่ทรงทำนาและเลี้ยงวัวในบริเวณสวนจิตรลดาใกล้ๆ ทำเนียบ
รัฐบาลนั่นเอง

แต่กระแสนสร้างพระเจดีย์จากยอดไหลเขี้ยวกรากจนไม่เข้าใจ
พระราชกุศโลบายอันล้ำค่าของพระองค์

หลังวิกฤตโควิด คนไทยควรจะไปสนใจคำสอนของ**พระภูมิ-
พล** หรือพระผู้เป็นพลึงแผ่นดินให้มาก เพราะทรงมีอัจฉริยภาพเหนือแนว
ความคิดการพัฒนาของฝรั่ง

ควรมีกระบวนการที่ประชาชนชั้นนำข้างบนไปสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน
ขณะนี้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เก่งๆ และดี ๆ หลายนคนแล้ว พร้อมทั้งจะ
เป็นไกด์นำชมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นด้วยมิตรไมตรี

หลายองค์กรที่ทำงานกับชุมชนท้องถิ่นน่าจะอยู่ในฐานะที่จะจัด
“ทัวร์ชุมชน” ที่ให้ทั้งความสนุกและความเข้าใจเข้าถึง

สำหรับนิสิตนักศึกษาในทุกมหาวิทยาลัยทุกสาขา ควรมีหลักสูตร
“ชุมชนศึกษาภาคปฏิบัติ” เป็นหลักสูตรแกน ที่ส่งนักศึกษาไปใช้ชีวิตและ
ปฏิบัติงานในชุมชนเป็นเวลาอย่างน้อย ๓ เดือน เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่รู้
ความจริงของประเทศไทย

ควรสังเกตว่าในวิกฤตโควิดคราวนี้ การที่ประเทศไทยสามารถหยุดยั้งการระบาดได้ค่อนข้างดีจนได้รับการสกอ. เป็นที่ ๑ ในโลก นอกเหนือไปจากสมรรถนะทางการแพทย์แล้ว การที่ประเทศไม่พังราบลงไปก็เพราะมีสังคมเข้มแข็งยืนไว้

ถ้ามีแต่เศรษฐกิจเข้มแข็ง เวลาเศรษฐกิจล้มจะล้มทั้งหมด ดังที่เกิดกับโลกขณะนี้ แต่สังคมเข้มแข็งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้ระดับหนึ่ง

ภายใน ๔๐ - ๕๐ ปีที่ผ่านมา คนไทยจำนวนหนึ่งได้ทำงานส่งเสริมสังคมเข้มแข็ง รวมทั้งพระราชวงศ์จักรีด้วย

ทำให้บัดนี้เรามีผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งมากพอที่จะสร้างพระเจดีย์จากฐาน โดยพัฒนาอย่างบูรณาการ ให้ฐานของประเทศทั้ง ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน ๘,๐๐๐ ตำบล ๘๐๐ อำเภอ ใน ๗๖ จังหวัด แข็งแรงรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง

หนังสือชื่อ “แผนสงครามเบ็ดเสร็จเพื่อเอาชนะความยากจนและการขาดความเป็นธรรม” โดยผู้เขียน และบทความชื่อ “แผนและยุทธศาสตร์สร้างแผ่นดินสุภาพะ ใน ๘๐๐ อำเภอ ๘,๐๐๐ ตำบลทั่วประเทศ” โดยผู้เขียนเช่นเดียวกัน ได้ให้รายละเอียดและวิธีการว่าทำอย่างไร โปรดศึกษาดูได้

เอกสารทั้ง ๒ ได้เสนอ การเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง ที่คนไทยทุกคนในทุกภาคส่วนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ในเรื่องที่ดินรักและถนัดได้อย่างมีความสุข

คนไทยทั้งมวลจะร่วมสร้างพระเจดีย์แห่งการพัฒนาจากฐานขึ้นมาถึงยอด ให้เป็นพระเจดีย์ที่สวยงาม ส่งประกายสีทอง งามระยับจับตา พระเจดีย์นั้นคือ

“

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทุกคน
มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
มีความถูกต้องเป็นธรรม
และงดงาม

”

ระบบ

เศรษฐกิจ

ใหม่

ระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน แม้จะคิดและพัฒนาโดยนักเศรษฐศาสตร์ที่เก่งระดับโลก และหลายคนได้รับรางวัลโนเบล อันทำให้คนเชื่อกันไปทั่วโลก

แต่ผลของมันโดยเฉพาะในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมา พิสูจน์ให้เห็นว่ามีปัญหาที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำสุดๆ แบบที่เรียกกันว่าปรากฏการณ์ ๙๙ : ๑ คือ คน ๑ เปอร์เซนต์ เท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ แต่อีก ๙๙ เปอร์เซนต์ไม่ได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์

ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมขณะนี้ มีผลตามมาอย่างมหาดล เป็นวิกฤตการณ์ปัจจุบันหรือวิกฤตการณ์โลก ที่ไม่สามารถก้าวข้ามได้ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบเดิม ตามคำพูดที่ว่า **“คุณไม่สามารถแก้ปัญหได้ด้วยวิธีการที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น”**

๑. ระบบเศรษฐกิจที่ผิด เกิดจากฐานความคิดที่ผิด

ฐานการคิดที่ผิด คือ **การคิดแบบกลไกและแยกส่วน ไม่ใช่การคิดแบบองค์รวม**

องค์รวมคือ โลกทั้งโลกเป็นองค์รวมเดียวกัน

เมื่อเป็นองค์รวมเดียวกัน แล้วคิดว่าระบบเศรษฐกิจคือการแข่งขันเสรีจะได้หรือ

เหมือนร่างกายทั้งหมดเป็นหนึ่งเดียวกัน จะปล่อยให้ส่วนใดส่วนหนึ่งขาดเลือดไปเลี้ยงไม่ได้ เพราะจะกระทบองค์รวมทั้งหมด

เพราะฉะนั้น ระบบเศรษฐกิจจึงเป็นเสมือนระบบสูบน้ำอัดโลหิตไปหล่อเลี้ยงร่างกายอย่างทั่วถึงเป็นธรรมชาติ (ถูกต้อง)

ไม่ใช่ทุนนิยมเสรีอย่างที่คิดแบบกลไกและแยกส่วน

การคิดและทำแบบแยกส่วนจะนำไปสู่สภาวะวิกฤตเสมอ

๒. เมื่อมีการเห็นอย่างถูกต้อง

ว่าระบบเศรษฐกิจคืออะไร

ก็สามารถออกแบบ (design) ได้

ทสิฐ แปลว่า การเห็น การเห็นอย่างถูกต้องเรียกว่า **สัมมาทสิฐ**

ถ้าตรงข้ามก็เป็นมิจาตสิฐ

สัมมาทสิฐกำหนดสามารถพัฒนา

มิจาตสิฐกำหนดมิจาพัฒนา

เมื่อเราเห็นว่าประเทศทั้งหมดเป็นองค์กรหนึ่งเดียวกัน และระบบเศรษฐกิจเป็นเสมือนระบบสูบฉีดโลหิตไปหล่อเลี้ยงทุกส่วนของร่างกายอย่างทั่วถึงทันกาล จะให้ส่วนใดส่วนหนึ่งขาดเลือดไม่ได้

เราสามารถออกแบบระบบเศรษฐกิจกระบวนทัศน์ใหม่ได้ เป็นระบบเศรษฐกิจสัมมาพัฒนา ที่ก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

๓. การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

เป็นวัตถุประสงค์ของระบบเศรษฐกิจใหม่

ไม่ใช่ **จิตตี**

จิตตีเป็นเพียงเครื่องวัดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ เพราะจิตตีสูงไม่ได้หมายถึงความทั่วถึงเป็นธรรม

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ หมายถึงทั่วถึงเป็นธรรม จึงเป็นวัตถุประสงค์ของระบบสัมมาเศรษฐกิจ

สัมมาชีพ หมายถึง **อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง** ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้

(เบียดเบียนตนเอง หมายถึง เป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง และสุขภาวะของครอบครัว)

สัมมาชีพ จึงเป็นดัชนีร่วม ที่รวมเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม เข้ามาด้วยกัน จึงเป็นเครื่องชี้วัดที่ดีมาก

เมื่อมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ จึงทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและศีลธรรมดี

เรื่องนี้เคยเกิดขึ้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด

สมุทรสาคร เมื่อ ๕๐ ปีก่อน และมีการพูดถึงในพระสูตรที่ชื่อว่า กฎ
ทันตสูตร ที่บรรยายภาพสังคมที่มีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ไว้อย่างวิจิตร
ความว่า

“โภคทรัพย์จะเกิดขึ้นในท้องพระคลัง = เศรษฐกิจดี

ราษฎรจะไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่ = ศีลธรรมดี

จะยังบุตรให้พื่อนอยู่บนอก” = ครอบครัวอบอุ่น

นั่นคือภาพของความร่มเย็นเป็นสุข ที่จะเกิดขึ้นจากการมี
สัมมาชีพเต็มพื้นที่

เพราะฉะนั้น การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จึงเป็นวัตถุประสงค์ของ
ระบบเศรษฐกิจใหม่ ไม่ใช่จีดีพี

จะต้องออกแบบระบบเศรษฐกิจที่เกิดผลตามวัตถุประสงค์นี้ ที่
ไม่ใช่การแข่งขันเสรีอย่างระบบเศรษฐกิจเก่า

๔. ระบบเศรษฐกิจหลายเส้นทาง (Multiple pathways)

อะไรที่มีเส้นทางเดียว ถ้าเส้นทางนั้นตัน จะลำบาก มากเกิด
การจนตรอก เพราะไม่มีทางไป

ระบบเศรษฐกิจแบบปัจจุบันเป็นระบบเส้นทางเดียว เวลามัน
ตกต่ำแต่ละครั้งมีคนฆ่าตัวตายกันมาก เพราะจนตรอก ประเทศไทย
ก็มี ดังที่พ่อแม่ลูกพากันตายทั้งครอบครัว เด็กๆ ไม่มีโอกาสมีชีวิต
ต่อไปต่างๆ ที่ไม่มีความผิดอะไรเลย

แต่เป็นความผิดของระบบเศรษฐกิจที่โหดร้ายต่อชีวิต เพราะ
ไม่ได้เอาชีวิตของคนทั้งหมดเป็นตัวตั้ง

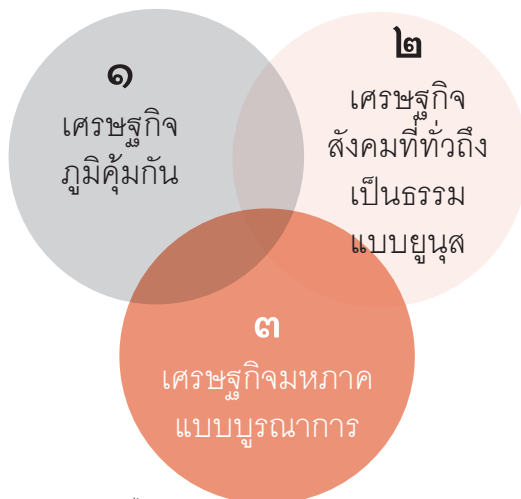
ระบบร่างกายซึ่งเป็นระบบที่ดีที่สุดในโลก ไม่มีวันใช้เส้นทางเดียว เพราะถ้าจุดตันมันจะตาย อย่างระบบสุบฉีดโลหิตไปหล่อเลี้ยงร่างกายทุกส่วน **ทุกส่วนของร่างกายจะต้องมีหลอดเลือดหลายเส้นทางมาหล่อเลี้ยง**

ถ้าเส้นทางหนึ่งตัน เลือดยังมาหล่อเลี้ยงได้โดยเส้นทางอื่น เพราะจะปล่อยให้ส่วนใดส่วนหนึ่งขาดเลือดไม่ได้ เพราะทุกส่วนล้วนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรรวมเดียวกัน

ฉะนั้น ระบบเศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจองค์กรรวม จะต้องมียหลายเส้นทาง เพื่อรับประกันว่าทุกส่วนของสังคมมีเลือดไปหล่อเลี้ยงทั่วถึงทันกาล

๕. ระบบเศรษฐกิจ ๓ เส้นทาง ที่บูรณาการกัน

ในที่นี้จะเสนอระบบเศรษฐกิจ ๓ เส้นทางที่บูรณาการกัน บูรณาการกันเพื่อสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล และทุกในเมือง

ระบบเศรษฐกิจองค์ ๓ ประกอบด้วย

(๑) ระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกัน (บนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของ ร.๙)

(๒) ระบบเศรษฐกิจสังคมที่ทั่วถึงเป็นธรรมแบบยูเนส

(๓) ระบบเศรษฐกิจมหภาคที่มีจิตสำนึกองค์รวม

ทั้ง ๓ เปรียบเสมือนห่วง ๓ ห่วง ที่คล้องกันตามรูป และ
ขยายความดังต่อไปนี้

(๑) ระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกัน

ภูมิคุ้มกัน หมายถึง ไม่ว่าจะเกิดเภทภัยใดๆ จาก
ภายในหรือภายนอกก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่หรือ
ทั้งหมดจะมีภูมิคุ้มกันจากเภทภัยนั้นๆ โดย

**“มีบ้านอยู่ มีอาหารกินอย่างพอเพียง มีครอบครัว
อบอุ่น มีชุมชนเข้มแข็ง”**

= บอช. บ้าน อาหาร ครอบครัว ชุมชน

บอช. เป็นความต้องการพื้นฐาน ที่ทำให้เกิดความ
มั่นคงในชีวิตและความสุข

ระบบเศรษฐกิจพื้นฐานต้องมีภูมิคุ้มกันที่อำนวย
บอช. ให้ประชาชนทั่วประเทศ ไม่ว่าโลกจะวิกฤตหรือ
ผกผันอย่างไร

ระบบอย่างนี้จัดให้มีขึ้นได้ โดยให้ทุกชุมชนมีที่ดิน
อย่างพอเพียงที่สมาชิกทุกครอบครัวจะมีบ้านอยู่ และ
ชุมชนสามารถผลิตอาหารได้เหลือกิน โดยผลิตเพื่อทุก

ครอบครัวในชุมชนบริโภคอย่างพอเพียง เหลือขายจะทำ
อะไรอื่นๆ เพิ่มเติมก็ได้ แต่ครอบครัวต้องได้อยู่ด้วยกัน
อย่างอบอุ่นและชุมชนเข้มแข็ง

นี้จะตรงกับเกษตรทฤษฎีใหม่ และปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของ ร.๙ ซึ่งต้องทำให้เป็นนโยบายที่ทำให้เกิด
จริงทั่วประเทศ

ระบบเศรษฐกิจนี้อาจเรียกว่า “ระบบเศรษฐกิจ
ชุมชนบนฐานการเกษตรพลังบวก Farm-based
Community Economy Plus”

พลังบวก หมายถึงทำอะไรอื่นๆ เพิ่มเติมได้เต็มที่บน
ฐานที่มีภูมิคุ้มกัน ถึงจะสั่นสั่นไปบ้างก็ไม่เป็นไร เพราะ
มีภูมิคุ้มกันเป็นฐาน

ระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกันจะทำให้ประชาชนทั้ง
ประเทศเข้มแข็ง เป็นปัจจัยเอื้อให้เศรษฐกิจมหภาคแข็งแรง

(๒) ระบบเศรษฐกิจสังคมที่ทั่วถึงเป็นธรรม แบบยูเนส

โมฮัมหมัด ยูเนส นักเศรษฐศาสตร์ชาวบังกลาเทศ
ผู้ได้รับรางวัลโนเบลด้านสันติภาพ ได้บุกเบิกตั้ง
Grameen Bank หรือธนาคารเพื่อคนจน

เขาค้นพบจากประสบการณ์จากการทำงานกับ
คนจนมาหลายสิบปีว่า คนเล็กคนน้อย คนยากคนจน มี

ศักยภาพที่จะสร้างงาน ถ้าได้รับการสนับสนุนด้านทุน เทคโนโลยีและการจัดการ

เขาทำงานในหลายประเทศ และมีชาวบ้านที่ได้รับประโยชน์หลายร้อยล้านคน จนเขามั่นใจว่า “**โลกสามศูนย์**” เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือ

- ความยากจนเป็นศูนย์
- การว่างงานเป็นศูนย์
- การปล่อยมลพิษเป็นศูนย์

(ดูหนังสือชื่อ “โลกสามศูนย์” ของเขา แปลและจัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มติชน)

การว่างงานเป็นศูนย์ เพราะประชาชนเป็นผู้สร้างงานเอง โดยเป็นผู้ประกอบการเอง ไม่ใช่รอคอยให้ใครมาจ้างงาน เมื่อไม่มีใครจ้างจึง “ว่าง” มันเป็นระบบเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างงานเองจึงไม่มีการว่าง ระบบนี้จึงเรียกว่า ระบบเศรษฐกิจสังคมที่มีความทั่วถึงเป็นธรรม เพราะสังคมเป็นผู้สร้างเศรษฐกิจเสียเองจึงทั่วถึงเป็นธรรม

ยูนุสเชื่อว่า โลกสามศูนย์จะเป็นอารยธรรมใหม่ ที่เข้ามาแทนที่อารยธรรมเก่าอันขาดความเป็นธรรม ขอเรียกระบบเศรษฐกิจนี้ว่า “ระบบเศรษฐกิจสังคมที่ทั่วถึงเป็นธรรมแบบยูนุส”

ระบบเศรษฐกิจมหภาคแบบบูรณาการยังจำเป็นต้องมีอยู่ แต่ไม่ใช่เป็นแบบแยกส่วนแบบเก่า แต่เป็นแบบบูรณาการสู่องค์กรรวม โดยส่งเสริมสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบ ๑ และแบบ ๒

ในขณะเดียวกัน ระบบเศรษฐกิจ ๑ และ ๒ ก็เกื้อกูล

๓

ทั้ง ๓ จึงคล้องกันอยู่เพราะอยู่ในองค์รวมเดียวกัน

รัฐบาลสามารถทำได้โดยตั้ง “**กองทัพเศรษฐกิจใหม่**” โดยจ้างบัณฑิตตกงานทั้งหมด โดยให้ศึกษาวิธีการของยูเนสอย่างเข้มข้น และกระจายกันออกปฏิบัติภารกิจกับประชาชนคนเล็กคนน้อย คนยากคนจน ช่วยให้เขารวมตัวร่วมคิดร่วมทำหรือร่วมเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้ประกอบการ โดยดึงแหล่งเงินทุน เทคโนโลยี และการจัดการ เข้ามาสนับสนุน

ระบบเศรษฐกิจสังคมที่ทั่วถึงเป็นธรรมนี้ ถ้าทำอย่างได้ผลเต็มประเทศ จะสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ความยากจนเป็นศูนย์ การว่างงานเป็นศูนย์ การปล่อยมลภาวะเป็นศูนย์ อย่างยูเนสว่า และเป็นการสร้างอารยธรรมใหม่ที่เดียว

(๓) ระบบเศรษฐกิจมหภาคที่มีจิตสำนึกองค์รวม

ระบบเศรษฐกิจมหภาคมีพลังมหาศาลประกอบด้วยทุนขนาดใหญ่ ทั้งที่เป็นเงิน เทคโนโลยี นวัตกรรม การจัดการ และกำลังคนที่มีความสามารถสูง เปรียบเสมือนเครื่องจักรขนาดใหญ่ จำเป็นสำหรับการทำเรื่องใหญ่ๆ ที่จุลภาคหรือรัฐทำไม่ได้

ในยุคหลังโควิด-๑๙ ต้องเปลี่ยนการคิดเชิงกลไกและแยกส่วนมาเป็นคิดแบบองค์รวม

ระบบเศรษฐกิจมหภาคจิตสำนึกองค์รวมจะเป็น
เสมือนหลอดเลือดใหญ่

ส่วนระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกันและระบบเศรษฐกิจ
สังคมที่เน้นความทั่วถึงเป็นธรรม เปรียบเสมือนระบบ
เส้นเลือดฝอยที่กระจายไปทุกซอกทุกมุมของร่างกาย

เมื่อหลอดเลือดใหญ่ไปเชื่อมกับหลอดเลือดฝอย ก็
จะมีทั้งแรงส่งและความทั่วถึงเป็นธรรม

ระบบเศรษฐกิจมหภาคที่ไปเชื่อมโยงกับระบบ
เศรษฐกิจจุลภาคอีก ๒ ระบบอย่างเกื้อกูล จะช่วยให้
ระบบย่อยแข็งแรงและทั่วถึงมากขึ้น และระบบย่อยซึ่ง
เป็นเศรษฐกิจรากฐาน เมื่อรากฐานแข็งแรงย่อมรองรับ
ให้ระบบเศรษฐกิจมหภาคข้างบนมั่นคง

ระบบเศรษฐกิจองค์ ๓ ที่บูรณาการกัน เป็นระบบ
เศรษฐกิจกระบวนการทัศน์ใหม่ยุคหลังโควิด-๑๙ เป็นระบบ
เศรษฐกิจองค์รวม

เมื่อมีความเป็นองค์รวมจะมีคุณสมบัติใหม่อัน
มหัศจรรย์ต่างๆ เหมือนความเป็นคน ซึ่งเป็นองค์รวมของ
เซลล์และอวัยวะต่างๆ ของร่างกายมีคุณสมบัติอัน
มหัศจรรย์เหนือส่วนย่อยที่มาประกอบกันเป็นคน

๖. ระบบเศรษฐกิจใหม่ จะทำให้บ้านเมืองลงตัว

ที่บ้านเมืองไม่ลงตัวเพราะคิดแบบแยกส่วน และทำแบบแยก
ส่วน

ระบบเศรษฐกิจกระบวนทัศน์ใหม่ เกิดจากการคิดแบบองค์รวม
ว่าประเทศไทยทั้งหมดรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน

จิตสำนึกแห่งองค์รวมจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล
องค์กร และสถาบันต่างๆ ให้คิดถึงประเทศไทยในฐานะองค์รวม
เดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการ ที่มีการพัฒนาทั้ง
๘ เรื่อง เชื่อมโยงอยู่ในกันและกัน คือ

เศรษฐกิจ (๑) – จิตใจ (๒) – สังคม (๓) –
สิ่งแวดล้อม (๔) – วัฒนธรรม (๕) – สุขภาพ (๖) –
การศึกษา (๗) – ประชาธิปไตย (๘) –

ไม่แยกกันเป็นเรื่องโดดๆ ไม่เกี่ยวข้องกัน อย่างเช่น การศึกษา
เป็นการทอวิชาเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับอีก ๗ เรื่อง อันทำให้
ประเทศไทยอ่อนแอ การศึกษาควรจะบูรณาการอยู่ในอีก ๗ เรื่อง

ประดุมรรค ๘ ที่เริ่มด้วยสัมมาทิฐิ และลงท้ายด้วยสัมมาสมาธิ
มรรคทั้ง ๘ ไม่ได้แยกกัน แต่อยู่ในกันและกัน ทางพระท่านเรียกว่า
มรรคสมังคี

การพัฒนาทั้ง ๘ หรือมรรค ๘ แห่งการพัฒนา ก็ต้องเชื่อมโยง
อยู่ในกันและกัน หรือเป็นมรรคสมังคีเหมือนกัน

การคิดและทำอย่างบูรณาการจะทำให้บ้านเมืองลงตัว เริ่มจาก
ระบบเศรษฐกิจกระบวนทัศน์ใหม่ เป็น template (แม่แบบ) ให้การ
พัฒนาอื่นๆ เข้ามาเกาะเกี่ยวและเชื่อมโยงกัน

“

จิตสำนึกแห่งองค์กรรวม

จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ของบุคคล องค์กร และสถาบันต่างๆ

ให้คิดถึงประเทศไทยในฐานะองค์กรรวมเดียวกัน

ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการ

”

ระบบ

การศึกษา

ใหม่

ระบบการศึกษาเก่าเป็นระบบที่อยู่บนความคิดแบบแยกส่วน คือ แยกจากความจริงของชีวิต ไปเอาวิชาเป็นตัวตั้ง และเน้นการเรียนรู้จากการ “ท่อง”

ไม่ได้เน้นการเรียนรู้จากการ “ทำ” จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ทำให้สร้างคนไทยที่ไม่รู้จักความจริงและอ่อนแอขึ้นมาเต็มประเทศ

ระบบการศึกษาใหม่เปลี่ยนฐานการเรียนรู้จากวิชา ซึ่งยังไม่ใช่ความจริงของประเทศ ให้อยู่บนฐานความจริงด้วยการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ในการสร้างพระเจดีย์จากฐานที่มีการเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง จะมีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ในสถานการณ์จริง

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (transformation) ในทุกมิติ ทั้งความรู้สึกรู้จักคิด โลกทัศน์ พฤติกรรม การเรียนรู้ การทำงาน การจัดองค์กร และที่สำคัญทำให้เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

(ดูรายละเอียดในบทความ “แผนและยุทธศาสตร์สร้างแผ่นดินสุขภาวะใน ๘๐๐ อำเภอ ๘,๐๐๐ ตำบล ทั่วประเทศ โดยผู้เขียน)

หากระบบการศึกษาเข้าร่วมในการขับเคลื่อนแผนและยุทธศาสตร์สร้างแผ่นดินสุขภาวะดังกล่าว ระบบการศึกษาเก่าจะเปลี่ยนเป็นระบบการศึกษาใหม่

ระบบ

การเมือง ใหม่

ระบบการเมืองเก่ามีวิกฤตในตัวเอง และก่อวิกฤตให้บ้านเมืองและโลก แม้ในประเทศต้นแบบเสรีประชาธิปไตยอย่างสหรัฐอเมริกา เพราะอยู่บนความคิดแบบแยกส่วน ทำให้เกิด polarization (การบังคับให้เป็นทางเดียวกัน) อย่างสุดโต่ง จนรัฐบาล dysfunction (เกิดความผิดปกติ)

ประเทศไทยผ่านการต่อสู้ทางการเมืองมานาน มีปฏิวัติรัฐประหารจำนวนมาก และมีการเขียนรัฐธรรมนูญใหม่กว่า ๒๐ ฉบับ แสดงว่าวิถีเก่าๆ อย่างนี้ไม่ได้ผลแล้ว

ควรจะนำวิถีคิดทางสายกลางมาใช้ในการพัฒนาการเมือง ไม่มองการเมืองแบบแยกส่วน แต่เป็นการเมืองที่บูรณาการอยู่ในทั้งหมด ที่กล่าวถึงมรรค ๑๑ ในทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด

ในบทความนี้ มรรคทั้ง ๑๒ ไม่ได้แยกเป็นส่วนๆ แต่บูรณาการอยู่ในกันและกัน แบบที่ทางพระใช้คำว่า **มรรคสมังคิ**

ถ้าทั้ง ๑๒ มรรคสมังคิ การเมืองก็จะดีไปด้วย เพราะเชื่อมโยงอยู่กับความถูกต้องเป็นธรรมทั้งหมด

ประชาธิปไตยทางตรงกับทางอ้อมสามารถบรรจบหรือบูรณาการกัน โดยคนทั้งประเทศมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะ

นายกรัฐมนตรีควรได้รับการเลือกตั้งโดยมติที่เป็นเอกฉันท์จาก สส. ทั้งสภา เป็นประชาธิปไตยโดยเอกฉันท์ ไม่ใช่โดยเสียงข้างมาก ซึ่งแยกส่วน

นายกรัฐมนตรีจะอยู่เหนือการแบ่งข้างแบ่งขั้ว ทำให้มีอิสระในการเลือกคนดีที่สุดมาร่วมบริหารบ้านเมือง โดยไม่ขึ้นกับโควตาของพรรค ซึ่งไม่สามารถที่จะรับประกันว่าจะได้คนที่เหมาะสมที่สุด

กลุ่มการเมืองไม่ควรมีสิทธิเพราะอำนาจเงิน แต่ควรจะเป็นสิทธิของประเทศที่จะได้คนที่ดีที่สุดมาบริหารบ้านเมือง นี่ก็คือการเมืองใหม่

การเมืองใหม่อีกอย่างหนึ่งคือ การเมืองอันเป็นอำนาจการตัดสินใจสูงสุด ต้องสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการทางปัญญาสูงสุด

กระบวนการทางปัญญาสูงสุดของชาติใดชาติหนึ่ง คือ **กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม** ที่เป็นทั้งกระบวนการประชาธิปไตย และกระบวนการทางปัญญา

สามารถออกแบบ **“สมัชชาพัฒนานโยบายสาธารณะแห่งชาติ”** ที่กำหนดให้สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี เข้าร่วมประชุมร่วมกับตัวแทนจากทุกภาคส่วนของสังคม

การตัดสินใจนโยบายสาธารณะที่ดีร่วมกันและนำไปสู่การปฏิบัติ
อย่างครบวงจร จะเป็นการเมืองใหม่อย่างแท้จริง

พรรคการเมืองจะกลายเป็นสถาบันพัฒนานโยบายสาธารณะ
นักการเมืองจำนวนมากจะกลายเป็นนักพัฒนานโยบายสาธารณะ เป็น
ผู้ทรงเกียรติอย่างแท้จริง ไม่ใช่กลุ่มก๊วนผู้แสวงหาอำนาจและผลประโยชน์
อีกต่อไป

การต่อสู้ระหว่างซ้ายและขวาไม่ควรจะมีอีกต่อไป เพราะองค์รวม
ต้องมีทั้งแขนซ้ายและแขนขวา เครื่องบินต้องมีทั้งปีกซ้ายและปีกขวาจึง
จะบินขึ้น

การปฏิวัติรัฐประหารไม่ควรจะมีต่อไป กองทัพนอกจากเป็น
สถาบันป้องกันประเทศแล้ว ยังจะมีบทบาทในการพัฒนาอย่างบูรณาการ
ในมรรคทั้ง ๑๒ มรรค ที่กล่าวดังนี้ เป็นต้น

ไม่ได้กล่าวถึงระบบทั้งหมด ยังมีระบบอื่นๆ อีกมาก เช่น ระบบ
ความยุติธรรม ซึ่งสามารถคิดได้ในทำนองเดียวกัน

“

กระบวนการทาง**ปัญญา**สูงสุดของชาติใดชาติหนึ่ง คือ
กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม
ที่เป็นทั้งกระบวนการ**ประชาธิปไตย**
และกระบวนการทาง**ปัญญา**

”

พลัง

ทาง

ศาสนา

ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ มีวัดประมาณ ๓๐,๐๐๐ วัด พระสงฆ์
ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ สามเณรประมาณ ๑๐๐,๐๐๐

ที่สำคัญมีพุทธธรรมอันเป็นภูมิปัญญาที่มาจากความจริงตาม
ธรรมชาติ จึงเป็นพลังมหาศาลเพื่อการพัฒนา

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิดที่จะไปให้พ้นวิกฤตจะไม่
เหมือนเดิม ที่เอาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือจีดีพีเป็นตัวตั้ง อัน
เป็นการคิดและทำแบบแยกส่วนที่นำไปสู่การเสียสมดุล

แต่จะต้องเปลี่ยนเส้นทางมาดำเนินบนทางแห่งทริอองค์รวม และ
การพัฒนาอย่างบูรณาการไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรมของทั้งหมด

มรรควิธี ๑๒ ประการที่นำเสนอในที่นี้ แสดงให้เห็นว่า บนเส้นทางแห่งวิถีใหม่ที่ต้องการการปรับตัวให้ทันตามความเป็นจริง วิธีคิดแบบทางสายกลาง การเรียนรู้ และกระบวนการทางปัญญา สัมพันธภาพที่ถูกต้อง และกระบวนการทางสังคมอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ๆ ทั้งสิ้น

พุทธธรรมว่าด้วยเรื่องใหญ่ๆ เหล่านั้นทั้งสิ้น

พุทธศาสนาจึงมีบทบาทใหญ่ในทิศทางใหม่แห่งการพัฒนาประเทศไทย

ที่ผ่านมาบทบาทของพระพุทธศาสนาถูกทำให้เป็นเรื่องเล็ก โดยเป็นเครื่องมือของอำนาจรัฐ และทำหน้าที่ทางจารีตประเพณี ไม่ใช่หน้าที่ในการเปิดพื้นที่ทางปัญญาและพื้นที่ทางสังคมอย่างกว้างขวางตามเจตนารมณ์ของพระศาสดา

ทั้งนี้ก็มีที่มา ประเทศไทยอย่างน้อยตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เต็มไปด้วยการต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมือง วิวาทใจกันไม่ได้ แม้แต่พระสงฆ์ที่เคยสืบทอดมายึดอำนาจ

ฝ่ายใดมีอำนาจก็ต้องการควบคุมการพระศาสนาให้มาสนับสนุนตน ไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ จึงเกิดระบบการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นระบบราชการที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

โครงสร้างอำนาจดังที่กล่าวแต่ต้นว่า มีพลังอำนาจมาก ไม่มีอะไรต่อต้านได้ แต่มีผลเสียฉกรรจ์ในการปิดพื้นที่ทางปัญญาและพื้นที่ทางสังคม

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยจึงไม่มีบทบาทใหญ่ คงรับใช้อำนาจรัฐและทำหน้าที่ทางจารีตประเพณีเป็นหลัก

บัดนี้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ประเทศและโลกวิกฤตจนสุดทางเก่า ต้องปรับเปลี่ยนเส้นทางมาใช้วิถีที่ถูกต้อง วิธีคิด ปัญญา และ

สังคม ตามที่กล่าวมาเป็นลำดับในมรรควิธี ๑๑ ประการ ซึ่งพุทธธรรมจะมีบทบาทสำคัญ

และเรารู้วิธีออกจากโครงสร้างอำนาจด้วยสันติวิธี คือ การก่อตัวของกลุ่มเซลล์สมอง ดังกล่าวในมรรคที่ ๕

ฉะนั้น ปัญญาชนชาวพุทธ ทั้งพระและฆราวาส สามารถก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มเซลล์สมองพุทธธรรมเพื่อสังคม หรือกลุ่มพุทธธรรมเพื่อสังคมอย่างหลากหลาย เพื่อขับเคลื่อนวิถีที่ถูกต้อง การตื่นรู้ วิธีคิดแบบทางสายกลาง ชุมชนเข้มแข็ง และอื่นๆ

ทั้งนี้ด้วยความเคารพ ความเป็นทางการ ให้ความไม่เป็นทางการ กับการเป็นทางการบรรจบกัน ซึ่งจะได้ทั้งความเป็นอิสระและการสนับสนุนจากระบบ ทำให้มีพลังที่จะขับเคลื่อนเรื่องใหญ่ไปสู่ความสำเร็จ

ในการนี้ต้องการสมรรถนะในการจัดการด้วย อย่าลืมว่า **การจัดการ คือ อิทธิปัญญา**

ถ้าได้ภาคธุรกิจที่มีศรัทธาเข้าร่วมด้วยก็จะเพิ่มสมรรถนะในการจัดการ ลองนึกผลที่จะเกิดขึ้นถ้าวัด ๓๐,๐๐๐ วัด มีการจัดการที่ดีพร้อมทุกด้าน

หากวัดทุกวัดในแต่ละอำเภอเข้าร่วมการขับเคลื่อนตาม “แผนและยุทธศาสตร์สร้างแผ่นดินสุขภาวะใน ๘๐๐ อำเภอ ๘,๐๐๐ ตำบลทั่วประเทศ” กับภาคีทั้งหลายที่ใช้การเรียนรู้ร่วมกันในสถานการณ์จริงเป็นเครื่องมือ เรื่องก็จะง่ายขึ้นเป็นอันมาก

เพราะการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ทำให้ทุกฝ่ายฉลาดขึ้น และฉลาดร่วมกัน

“

บัดนี้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว
ประเทศและโลกวิกฤตจนสุดทางเก่า
ต้องปรับเปลี่ยนเส้นทางมาใช้ **ทฤษฎี** ที่ถูกต้อง
วิธีคิด ปัญญา และสังคม

”

ระบบ

ข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารที่ทำให้รู้ ความจริงทั่วถึง

ระบบร่างกายมนุษย์ซึ่งเป็นระบบที่ดีที่สุดในจักรวาล ท่ามกลางความหลากหลายสุดประมาณของเซลล์และอวัยวะต่างๆ

ระบบร่างกายมีบูรณาภาพสมบูรณ์ เป็นองค์รวมเดียวกันที่มีดุลยภาพ มีคุณสมบัติอันมหัศจรรย์ต่างๆ เหนือวัตถุที่เป็นองค์ประกอบของร่างกาย

ระบบร่างกายใช้หลักการหลายอย่าง ที่เป็นเช่นนั้นได้ อย่างหนึ่งคือ ทั้งร่างกายเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่ทำให้ระบบรู้ความจริงถึงกัน

ความหลากหลายต้องมีถึงขนาดจึงมีชีวิตเกิดขึ้น ถ้ามีของเหมือนกันเพียงอย่างเดียวก็จะไม่เกิดมีชีวิต

ฉะนั้น ความหลากหลายจึงเป็นกฎธรรมชาติ เป็นความดี และความงาม **อย่าไปปฏิเสธความหลากหลาย**

แต่ท่ามกลางความหลากหลาย เราต้องการบูรณาภาพเป็นองค์รวม หนึ่งเดียวกัน ซึ่งจะมีคุณสมบัติใหม่อันมหัศจรรย์ผุดบังเกิดขึ้นด้วย สังคม เช่นนี้จะต้องมีระบบข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่ทำให้รู้ถึงกันหมด

ในรูปพระเจดีย์แห่งการพัฒนาด้วยมรรควิธี ๑๒ ประการ จึงเขียนมรรควิธีที่ ๑๑ ที่เรียกสั้นๆ ว่า **การสื่อสาร** ไว้ตรงกลางพระเจดีย์

การสื่อสารที่ดีจะเชื่อมโยงให้เกิดและพัฒนาการของมรรคทุก
มรรค

ประเทศไทยยังขาดการคิดใหญ่และลงทุนในระบบการสื่อสาร
อย่างสมบูรณ์ จำเป็นที่จะต้องมีคนไทยจำนวนหนึ่งที่มีจินตนาการใหญ่ มี
ฉันทะและวิริยะอย่างแรงกล้า ก่อตัวกันขึ้น (self-organized) เพื่อขับเคลื่อนระบบการสื่อสารที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในการสร้างสังคมที่ถูกต้องเป็น
ธรรม

ถ้าการขับเคลื่อนนี้จะใช้งบประมาณสักปีละ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท
ก็ไม่แน่ว่ามาก อาจมาจากกองทุนที่สำนักงาน กสทช. ก็ได้

การที่เน้นการเริ่มต้นด้วยการก่อตัวขึ้นมาเองก่อนนั้น เพื่อให้ได้
ของจริงที่มีคุณภาพ

ถ้าองค์กรใหม่เริ่มต้นด้วยคำสั่งแต่งตั้ง มักจะผิดพลาดผิดตัว

คนที่อยากได้รับการแต่งตั้งหรือแสวงหาการแต่งตั้ง มักไม่ได้มี
ฉันทะวิริยะและคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำสิ่งนั้น

แต่ผู้ที่ก่อตัวกันขึ้นมาเองโดยไม่มีอำนาจและเงิน มักจะเป็นของ
จริง คือ เป็นผู้มีความฝันใหญ่ มีฉันทะวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะทำสิ่งนั้น

เมื่อมีกลุ่มอย่างนี้เกิดขึ้นแล้ว จึงมีระบบเข้ามารองรับ องค์กรนั้น
ก็จะมีทั้งปัญญาและพลังงานหนุนหลังให้ขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ

ระบบการสื่อสารที่สมบูรณ์ที่กล่าวถึงนี้ รวมการสื่อสารทุกประเภท
ทุกช่องทาง ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ดิจิทัล และสื่อผ่านศิลปะ
ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงละครและภาพยนตร์ ถ้าเรามีภาพยนตร์ดีๆ ฉายให้
ดูกันทุกตำบลจะเกิดอะไรขึ้น

การสร้างและทะนุบำรุงนักเขียนและผู้สื่อข่าวที่มีคุณภาพ ก็มีความสำคัญยิ่ง แต่ถูกทอดทิ้งให้ค่อยๆ เสื่อมหายไปในตัวเอง ล้มลุกคลุกคลาน

ในอดีตที่ผ่านมา เพราะไม่ได้คิดถึงเครื่องมือเชิงสถาบันเพื่อทะนุบำรุงนักข่าวและนักเขียน

ขอให้คนไทย **คิดใหญ่ และเอาจริง** ในการสร้างระบบข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารที่สมบูรณ์ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยยุคใหม่ไปสู่ศักราชยุค

ถ้ามีระบบการสื่อสารที่ดีทุกอย่างจะง่ายขึ้นหลายเท่าตัว

สุขภาพ ๙ คือ ทั้งหมด

สุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา

จึงมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมมาก ไม่ใช่เรื่องของมดหมอ หยูกยาและโรงพยาบาลเท่านั้น แต่บูรณาการอยู่ในการพัฒนาทั้งหมด

จึงมีคำกล่าวว่า “สุขภาพ คือ ทั้งหมด” หรือ **Health is the whole** แต่ความเข้าใจเช่นนี้ยังมีน้อย คงมุ่งไปเฉพาะเรื่องมดหมอ หยูกยาและโรงพยาบาลเท่านั้น

วิกฤตโควิดคราวนี้แสดงให้เห็นประจักษ์อย่างโจ่งแจ้งว่า “สุขภาพ คือ ทั้งหมด”

เพราะฉะนั้น ถ้ามีการพัฒนาตามมรรควิธีทั้ง ๑๑ ประการที่กล่าวไปแล้ว ผลคือ สุขภาพหรือสุขภาวะของคนทั้งมวล และในฐานะที่ระบบสุขภาพแข็งแกร่งกว่าระบบอื่นๆ ดังที่การเผชิญวิกฤตโควิดของประเทศไทยได้รับการให้คะแนนจากองค์กรระหว่างประเทศว่าดีเป็นที่ ๑ ในโลก

ระบบสาธารณสุขไทยมีโครงสร้างที่ครอบคลุมทั่วถึง มีบุคคลที่มีคุณภาพ มีนักวิชาการ และสถาบันทางวิชาการสนับสนุนจำนวนมาก

นอกจากนั้น ยังมีการสร้างองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระมาสนับสนุนระบบและนวัตกรรม เช่น สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ทำหน้าที่พัฒนานโยบายสาธารณะ ดังที่จัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมากกว่า ๑๐ ปี

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นโดยกฎหมาย ความเป็นอิสระ และการมีงบประมาณที่คล่องตัวขององค์กรเหล่านี้ ทำให้สามารถปรับตัวได้รวดเร็วตามสถานการณ์ และมีนวัตกรรมสูง ที่ระบบราชการทำได้ยาก โดยรวมทำให้ระบบสุขภาพไทยมีสมรรถนะสูง

(ข้อสังเกต คือ พวกหมอมองไม่ได้วิเศษเหนือคนอื่น แต่ธรรมชาติของงานคือต้องดูแลผู้ป่วยเจ็บเฉพาะหน้า ทำให้ต้องเป็นที่เรียกว่า action-oriented และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงทำให้แข็งแรง ขณะที่ระบบการศึกษาทั่วไปเน้นการเรียนรู้จากการ “ท่องวิชา” จึงไม่รู้จักความจริงและไม่แข็งแรง)

การขับเคลื่อนเพื่อสุขภาวะของคนทั้งมวล ได้ดำเนินมานานพอสมควร จนกลุ่มผู้ขับเคลื่อนมีความมั่นใจที่จะเรียกว่าเป็น **“การเดินทัพทางไกลเพื่อคนจน”** (Long March For The Poor) และเนื่องจากเป็น

การทำอย่างเงียบๆ ไม่ได้โต้เถียงตีรันฟันแทงกับใครๆ ในเรื่องอุดมการณ์ บางทีจึงมีการเรียกว่าเป็น “การปฏิวัติเงียบ” (Silent revolution) อันเกิดจากความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ดีกว่าจากงานพัฒนา ไม่ใช่จากทฤษฎีหรือการโค่นล้มทำลาย

ระบบสุขภาพทั้งหมด ควรร่วมเป็นภาคีกับคนและองค์กรทั้งหมด ที่ขับเคลื่อนมรรควิธีที่ ๑ ถึงที่ ๑๑ รวมกันทั้งหมดเป็น ๑๒ มรรค ร่วมสร้างประเทศไทยที่มีความถูกต้องเป็นธรรมและงดงาม

ประเทศไทยที่ถูกต้องเป็นธรรม ก็คือ ประเทศที่มีสุขภาวะสมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา

พจนะท้ายบท

คนทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และ
ศักยภาพอยู่ในตัว ควรจะมีชีวิตที่เป็นสุขและสร้างสรรค์

แต่ด้วยระบบและโครงสร้างต่างๆ ในสังคมตลอดจนมายาคติต่างๆ
ทำให้คนส่วนใหญ่ด้อยศักดิ์ศรี ด้อยศักยภาพ ด้วยโครงสร้างอำนาจทำให้
ปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญา

คนทั้งหลายที่มีความรู้และประสบการณ์บางอย่างในตัว และมี
หัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ ต้องการทำอะไรดีๆ เพื่อส่วนรวม ก็ไม่สามารถทำได้
เพราะการปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญา ทำให้อึดอัดขัดข้องอยู่
ทั่วไป

เกิดสภาพที่ว่า คนไทยเหมือนไก่อยู่ในขัง จิกตีกันร่ำไป แต่ถึงจะ
จิกตีกันจนเลือดตกยางออกหรือถึงตาย ก็ไม่สามารถออกจากสภาวะที่คุม
ขังเขาไว้ นี่คือ**สังคมทุกขภาวะและอวิชชา**ที่ดำรงอยู่

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิดที่นำเสนอนี้ เป็นเส้นทางใหม่
ที่ประกอบด้วยวิถีที่สอดคล้องกับความจริงตามธรรมชาติ

**วิธีคิดทางสายกลางหรือสายปัญญา คือ สาเหตุแห่งความเป็น
เหตุเป็นผลโดยไม่แยกข้างแยกชั่ว** ร่วมสร้างประเทศไทยที่มีความถูกต้อง
เป็นธรรมอย่างสมบูรณ์ ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive
learning through action) ในสถานการณ์จริง ซึ่งก็คือ การเปิดพื้นที่ทาง
สังคม และพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวางที่สุด

การเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง จะทำให้คนไทยทุกคนมีความสุขอย่างลึกซึ้ง ไม่สำคัญว่าท่านจะสวยหรือไม่ ผิวดำหรือผิวขาว รวยหรือจน เย้าวหรือชรา

แต่ท่านมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ และมีอิสระในการทำเรื่องที่ท่านรักและถนัดที่จุดใดจุดหนึ่งในสังคม จะมากหรือน้อย จะทำคนเดียว หรือรวมตัวร่วมคิดร่วมทำกับคนที่ถูกใจ ย่อมเป็นไปได้ทั้งสิ้น และท่านจะมีความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

เส้นทางที่เสนอนี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่าเป็น “**มหาสันติวรบท**” หรือทางใหญ่อันประเสริฐที่สันติ ที่ประเสริฐ เพราะเป็นทางสายปัญญาและสันติ เป็นทางที่จะปลดปล่อยคนทั้งมวลไปสู่อิสรภาพ ความมีศักดิ์ศรี ความมีศักยภาพ และความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

เป็นพลังมหาศาลที่จะสร้างประเทศไทยให้เป็นดินแดนแห่งความถูกต้อง เป็นธรรม และงดงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล และเป็นตัวอย่างกับโลก

ขอความสวัสดีจงมีแก่ประเทศไทย

ประเวศ วะสี

[illegible]

ทำ ก

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

“

หากท่านได้รับผลดี
จากหนังสือเล่มนี้
ขอให้ท่านมีกำลังใจ
ที่จะทำความดีเพื่อผู้อื่น
ต่อไปมากยิ่งขึ้น

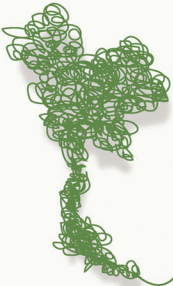
”

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิดที่นำเสนอ
เป็น**เส้นทางใหม่**ที่ประกอบด้วยทิวทัศน์ที่สอดคล้องกับ
ความจริงตามธรรมชาติ

การเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญา
อย่างกว้างขวาง จะทำให้คนไทยทุกคนมีความสุขอย่างลึกซึ้ง
ไม่สำคัญว่า ท่านจะสวຍหรือไม่ ผิดคำหรือผิวงา
รวຍหรือจน เยาว์หรือชรา

แต่ท่าน**มีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์** และมีอิสระ
ในการทำเรื่องที่ท่านรักและถนัดที่จุดใดจุดหนึ่งในสังคม
จะมากหรือน้อย จะทำคนเดียว หรือรวมตัวร่วมคิด
ร่วมทำกับคนที่ถูกใจ ย่อมเป็นไปได้ทั้งสิ้น

เส้นทางที่เสนอนี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่าเป็นพลังมหาศาล
ที่จะ**สร้างประเทศไทยให้เป็นดินแดนแห่งความถูกต้อง**
เป็นธรรมและงดงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
สมดุล และเป็นตัวอย่างกับโลก

ISBN 978-616-8178-11-9

9 786168 178119

ราคา 120 บาท